

Lieve gemeente,

We hebben het met de Startzondag gehad over het goede leven en de week daarna over: Hoe leven we het goede?

De conclusie was toen: Houd je aan de geboden, doe wat goed en menselijk is.

U kent ongetwijfeld het verhaal van de rijke man die bij Jezus kwam met dezelfde soort vraag: Wat moet ik doen om goed te leven?

En Jezus' antwoord was toen: Je kent de geboden, houd je eraan.

Waarop de man zei dat hij dit zijn leven lang had gedaan en dat het hem toch niet de voldoening schonk die hij zocht.

En dat komt omdat er nog een andere kant hieraan zit en die kunnen we op het spoor komen met een voorbeeld, nl. het voorbeeld van een spel.

Er zijn twee soorten spelen: een spel met een begin en een einde ofwel een eindig spel en een spel zonder einde.

Er zit veel verschil tussen deze twee soorten spel.

Een eindig spel heeft behalve een begin en een einde ook regels, er zijn grenzen en er is uiteindelijk een winnaar en een verliezer.

Dat is ook één van de redenen om ernaar te kijken omdat het spannend is om te zien wie er wint.

De meeste sporten zitten zo in elkaar, met wedstrijden met een start en een finish.

En er zijn ook spelen zonder einde, het zijn ondernemingen waar geen einde aan hoeft te komen.

Zo'n spel heeft geen start en geen finish, geen winnaars en verliezers, geen afgesproken regels of grenzen.

Kunst is bijvoorbeeld zo'n spel, of muziek of literatuur.

Want het is niet zo dat Rembrandt heeft gewonnen en van Gogh heeft verloren.

Of dat Beethoven heeft gewonnen en Bach heeft verloren.

Bovendien kunnen grote artiesten de regels veranderen en dat is wat van Gogh en Picasso deden en Beethoven en Strawinsky.

Als we er zo naar kijken kan ook het onderwijs zowel een eindig als een oneindig spel zijn.

Een eindig spel wanneer het zich louter richt op examenresultaten en een oneindig spel wanneer het zich richt op algemene ontwikkeling en op geestelijke verrijking door kennis.

Kortom: een eindig spel wordt gespeeld om te winnen, een oneindig spel wordt gespeeld om het spel zelf.

Het doel van zo'n spel is het spelen op zich, omdat dit verrijkend werkt.

En het gaat hierbij niet om twee verschillende spelen, maar om twee verschillende manieren om een spel te spelen.

Zo kun je bijvoorbeeld politiek bedrijven alsof het een eindig spel is, waarbij het doel is dat de populariteit stijgt en de verkiezingen gewonnen worden.

Wanneer politiek daarentegen wordt gezien als een oneindig spel en wel als een dienst aan de samenleving en als een sociale verantwoordelijkheid, waarbij men wordt gedreven door hoge idealen en morele aspiraties, dan verandert leiderschap in staatsmanschap en dan wordt politiek een edele roeping.

Wat heeft dit nu te maken met onze vraag: hoe leven we het goede en met hetgeen we vanmorgen gelezen hebben.

“Leef volgens de geboden van God én doe wat goed is in zijn ogen.”

Zo op het eerste gezicht lijkt er twee keer hetzelfde gezegd te worden.

Maar dat is niet zo.

Hoe zit dit?

Allereerst worden we opgeroepen ons aan de voorschriften en geboden van God te houden.

En daarna wordt ons geleerd om ook bij datgene dat God niet geboden heeft te letten op wat goed en juist is in Gods ogen.

Het is belangrijk omdat het onmogelijk is in alle wetten en geboden van de Thora alle details te noemen die zich kunnen voordoen in iedere situatie.

Details in ons gedrag ten opzichte van familie, burens en vrienden

Of details in ons gedrag in ons werk of waar dan ook.

In deze twee verzen worden we daarom opgeroepen om ons aan de geboden te houden én om in het algemeen te doen wat goed is en rechtvaardig met het oog op alles dat zich voordoet.

En dit kan inhouden dat we compromissen sluiten en veel meer doen dan de strikte eisen van de wet.

Om nu terug te komen op de eindige en de oneindige spelen.

Veel regels en geboden lijken op een eindig spel.

Er is een begin en een eind, er zijn regels en grenzen.

Kijk maar naar de Spijswetten: het één mag wel, het andere niet.

Duidelijk en begrensd.

Maar er zijn dingen die ons overkomen die niet ingedeeld kunnen worden in wetten en regels.

En dan komen we bij het spel zonder einde.

Wetten en regels gaan over algemeenheden en een menselijk leven is niet algemeen, maar een mensenleven is altijd bijzonder.

Er zijn altijd bijzondere situaties, waarin de regels niet voorzien.

We zijn allemaal verschillend en dat geldt ook voor de situaties waarin we ons bevinden.

En dan is het van belang om te weten wanneer we moeten spreken en wanneer we moeten zwijgen.

Hierbij gaat het om horen wat misschien niet gezegd wordt, om verborgen pijn te voelen,

ofwel om te focussen op de ander in plaats van op onszelf.

Het gaat erom dat we ons laten leiden door wat goed en juist is.

Het juiste en het goede doen gaat over een moreel leven in het oneindige spel dat het leven is.

We begaan een grote vergissing wanneer we denken dat alles wat we hoeven te weten en te doen de regels zijn die gaan over het intermenselijk verkeer.

De regels tussen ons en onze medemensen.

We kunnen hierbij denken aan de wetten en regels die de overheid ons oplegt.

Deze regels zijn essentieel, maar ze zijn ook incompleet.

We moeten een bewustzijn, een geweten ontwikkelen dat ons niet toestaat dat we verkeerd doen, dat we anderen beschadigen of verwonden zelfs als de regels ons dat zouden toestaan.

Het morele leven is een oneindig spel dat niet gereduceerd kan worden tot regels en wetten.

Het is nodig dat we het gevoel leren en onszelf inprenten wat het juiste en het goede is om te doen.

En dit heeft alles te maken met God liefhebben.

Dat grootste gebod waar Jezus het over heeft op de vraag van de Farizeeërs.

Zij kwamen met de vraag wat het grootste gebod is van de wet.

Hierbij zaten zij op het niveau van de regels en de voorschriften.

Wat we het eindige spel genoemd hebben.

Als je die regels houdt dan zit het wel goed met je.

En hun vraag was welke daar nu de belangrijkste van was.

Jezus tilt het naar een ander niveau, naar het oneindige spel dat ons leven is.

In ons leven moeten we het goede en het juiste doen, dat betekenen de woorden "God liefhebben en de naaste als jezelf".

Want het is mogelijk om ons aan alle wetten, regels en voorschriften te houden en dat we dan toch niet het juiste en het goede doen.

Regels gelden in algemene dingen.

Wij mensen zijn allemaal verschillend en ook is iedere situatie waarin we ons bevinden altijd weer anders.

Bij Jezus' woorden: "God liefhebben en de naaste als jezelf" is dit het basis principe: Doe wat juist en goed is.

Dan volg je de geest van de Bijbel en van de Tora, zelfs als die Bijbel of die Tora niets hierover zeggen.

En dan komen we dicht in de buurt van het goede leven.

Amen